หมอกสามฤดู กองมูเสียดฟ้า
ป่าเขียวขจี ผู้คนดี
ประเพณีงาม ลือนามถิ่นบัวตอง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จัดทำโดย สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 1
(เชียงใหม่ - แม่ฮ่องสอน - ลำพูน - ลำปาง)
105/1 ถ.เชียงใหม่-ลำพูน อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50000
โทร. (053) 248604, 248607, 241466 แฟกซ์ (053) 248605

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดชายแดนจังหวัดหนึ่ง ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกสุดของภาคเหนือ ห่างจากกรุงเทพฯ 924 กิโลเมตร มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 13,184.4 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันจังหวัดแม่ฮ่องสอนแบ่งการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ กับ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอแม่สะเรียง อำเภอขุนยวม อำเภอปาย อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอสบเมย และ กิ่งอำเภอปางมะผ้า มีอาณาเขตติดต่อแต่ละทิศดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับรัฐฉานของประเทศสหภาพพม่า

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอท่าสองยางจังหวัดตาก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า

แม่ฮ่องสอน ได้ชื่อว่าเมืองสามหมอก เนื่องจากเป็นเมืองในหุบเขา ล้อมรอบด้วยภูเขาสลับซับซ้อน ทอดขนาดไปกับทิวเขาถนนธงชัยและทิวเขาแดนลาว ฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นฤดูหนาว หรือฤดูฝน ก็จะปกคลุมด้วยหมอกตลอดทั้งปี ความสวยงามของธรรมชาติป่าเขาประกอบไปด้วยเทือกเขาสลับซับซ้อนและป่าไม้นานาพันธ์ จนนักท่องเที่ยวเล่าขานกันอยู่เสมอว่าเปรียบเสมือนกับเป็นสวิสเซอร์แลนด์ของเมืองไทย

แม่ฮ่องสอน ในอดีตเคยเป็นเมืองที่เล้นลับ และแสนทุรกันดารในสายตาของนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป เนื่องจากเดิมนั้นการเดินทางเข้าสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีถนนเพียงสายเดียว คือ ทางหลวงหมายเลข 108 ซึ่งตัดจากจังหวัดเชียงใหม่ผ่านอำเภอหางดง อำเภอสันป่าตอง อำเภอจอมทอง อำเภอฮอด อำเภอแม่สะเรียง อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอขุนยวม มาถึงอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน รวมระยะทางประมาณ 369 กิโลเมตร เส้นทางสายนี้เป็นทางตัดขึ้นเขาสูงมีความสวยงามและมีความคดโค้งนับได้มากถึง 1864 โค้งในปัจจุบันมีถนนจากจังหวัดเชียงใหม่ถึงแม่ฮ่องสอนเพิ่มขึ้นอีกสายหนึ่งคือทางหลวงหมายเลข 1095 หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า เส้นทางแม่มาลัย-ปาย ตัดจากอำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่ถึงอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เส้นทางสายนี้ย่นระยะทางเดินรถจากเชียงใหม่ถึงแม่ฮ่องสอนได้กว่าร้อยกิโลเมตร เหลือระยะทางเพียง 245 กิโลเมตร เท่านั้น และเป็นทางลาดยางตลอด

ประวัติเมืองแม่ฮ่องสอน

สมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเพียงชุมชนบ้านป่า มีชาวไทยใหญ่อาศัยอยู่ทั่วไปบริเวณรอยต่อระหว่างประเทศไทยและสหภาพพม่า ในปัจจุบันความสำคัญของพื้นที่ส่วนนี้เป็นเพียงช่องทางที่กองทัพพม่าในอดีตเดินผ่านเพื่อมาตีกรุงศรีอยุธยาและหัวเมืองฝ่ายเหนือของไทยเท่านั้น จนกระทั่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ประมาณปี พ.ศ.2374 เจ้าผู้ครองเชียงใหม่ องค์ที่ 5 มีนามว่าพระเจ้ามโหตรประเทศ ได้มอบหมายให้เจ้าแก้วเมืองมาเป็นแม่กองนำไพร่พลช้างต่อและหมอควาญออกมาสำรวจสถานการณ์ชายแดนด้านตะวันตกพร้อมกับให้จับช้างป่าไปใช้งานที่นครเชียงใหม่ เจ้าแก้วเมืองมาเดินทางมาพบหมู่บ้านเล็ก ๆ บ้านหนึ่ง มีทำเลดีเหมาะสำหรับการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านใหญ่ มีดินโป่งและหมูป่ามากินดินโป่งชุกชุม จึงทำการตั้งหมู่บ้านและเรียกชื่อหมู่บ้านโป่งหมู ต่อมาเพี้ยนเป็นปางหมู แล้วให้ชาวบ้านไทยใหญ่เลือกผู้นำหมู่บ้าน ชาวบ้านได้เลือก**พะกาหม่อง**เป็นผู้ครอง หลังจากตั้งหมู่บ้านได้พะกาหม่องก็ร่วมเดินทางมากับเจ้าแก้วเมืองมาเพื่อคล้องช้างทางทิศใต้ของหมู่บ้าน จนได้ช้างป่าปริมาณเพียงพอ จึงรอนแรมมาถึงหมู่บ้านอีกแห่ง มีชัยภูมิพื้นที่รวมทั้งมีร่องน้ำ เหมาะแก่การฝึกช้างป่า จึงหยุดไพร่พลฝึกช้าง และก่อนจะเดินทางกลับเชียงใหม่ ได้แต่งตั้งให้แสนโกมบุตรเขยของพะกาหม่องเป็นผู้ใหญ่บ้าน และตั้งหมู่บ้านว่าแม่ฮ่องสอน ซึ่งหมายถึงหมู่บ้านที่มีร่องน้ำฝึกช้าง ต่อมาเพี้ยนเป็นแม่ฮ่องสอนจนถึงปัจจุบัน หมู่บ้านโดยการปกครองของพะกาหม่องและแสนโกมขึ้นการปกครองอยู่กับเชียงใหม่มาตลอด

จนกระทั่งประมาณปี พ.ศ.2399 เกิดการสู้รบในเขตประเทศพม่า ทำให้ชาวไทยใหญ่จากเมืองจ๋ามก่าและเมืองหมอกใหม่อพยพเข้ามาอยู่ที่บ้านปางหมูและแม่ฮ่องสอนเพิ่มขึ้น ผู้อพยพครั้งนั้นมีบุคคลสำคัญ 2 คน คือ เจ้าฟ้าโกหล่านและชานกะเล หลังจากหนีเข้ามาอยู่ในเมืองไทย ชานกะเล ซึ่งเป็นคนขยันขันแข็ง ได้ช่วยงานอยู่กับพะกาหม่อง จนเป็นที่รักใคร่ของพะกาหม่อง จึงได้ยกบุตรสาวคนรองชื่อ นางใส ให้เป็นภรรยา ชานกะเลได้นำครอบครัวลงใต้มาอยู่ที่เมืองกุ่มลม หรือขุนยวมปัจจุบัน ด้วยความเฉลียวฉลาดและความเป็นผู้นำที่ดีชาวบ้านจึงยกย่องให้ชานกะเลเป็นผู้ปกครองเมืองกุ่มลมเป็นคนแรก ต่อมานางใส ภรรยาถึงแก่กรรม เจ้าฟ้าโกหล่าน

จึงได้ยกหลานสาวชื่อ เจ้านางเมี๊ยะ ให้เป็นภรรยา ชานกะเลปกครองเมืองกุ๋นลมได้เจริญรุ่งเรือง มีการค้าขายไม้สักกับพม่า สามารถส่งค่าตอไม้ให้เจ้านครเชียงใหม่จำนวนมาก จนกระทั่งปี พ.ศ.2417 พระอินทร์ชยานนท์ได้เห็นความสามารถของชานทะเล จึงแต่งตั้งให้ชานกะเลเป็นพระยาสีหนาทราชา ปกครองเมืองแม่ฮ่องสอน พระยาสีหนาทราชาถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2427 เจ้านางเมี๊ยะภรรยาได้ปกครองเมืองสืบต่อมาพร้อมกับมีการเปลี่ยนผู้ปกครองหลายคน จนถึงปี พ.ศ.2443 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองขุนยวม เมืองยวมเหนือ แม่สะเรียง และเมืองปาย ตั้งเป็นเชียงใหม่ตะวันตก พ.ศ. 2446 เปลี่ยนชื่อเป็นบริเวณพายัพเหนือ ขึ้นตรงต่อข้าหลวงใหญ่มณฑลพายัพและตั้งที่ว่าการเมืองแม่ฮ่องสอน ในปี พ.ศ. 2453 จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดยกให้ฐานะเมืองแม่ฮ่องสอนเป็น จังหวัดแม่ฮ่องสอน และโปรดเกล้าให้พระศรสุราช เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดคนแรก จนถึงปี พ.ศ.2476 จึงได้โอนมาขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทยจนถึงปัจจุบัน สัญญลักษณ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงนำต้นกำเนิดคือร่องน้ำสอนช้าง เป็นตราช้างตัวเดียวเล่นน้ำ

สิ่งที่น่าสนใจและสถานที่ท่องเที่ยว

แม้ว่าการเดินทางเข้าสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนจะสะดวกขึ้นมากในปัจจุบัน แต่ก็มิได้ทำให้ความเป็นอยู่ที่เคยสงบเงียบและการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายของชาวแม่ฮ่องสอนเปลี่ยนแปลงไปมากนัก ฉะนั้นนอกจากสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งมีอยู่มากมาย ทั้งที่เป็นโบราณสถานโบราณวัตถุ อันเป็นศิลปวัฒนธรรมประเพณี นับตั้งแต่บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวหรือสองชั้น แบบโบราณ หรือบ้านแบบไทยใหญ่ สร้างด้วยไม้ มีใต้ถุนสูง หลังคามุงด้วยใบตองตึง ตลอดจนการแต่งกายแบบพื้นเมืองซึ่งเรียกกันว่า **ชุดไต** คือผู้ชายนุ่งกางเกงคล้ายกางเกงจีน หรือกางเกงชาวเล สวมเสื้อคอกลม แขนยาวป้ายแบบจีน ผู้หญิงนุ่งผ้าถุงยาว สวมเสื้อทรงกระบอกตัวสั้นเพียงเอว ภาษาที่ใช้และแม้กระทั่งอาหารการกินของชาวเมือง สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยี่ยมชมจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นอย่างมาก และเดินทางกลับด้วยความประทับใจ

อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

วัดพระธาตุดอยกองมู มีชื่อเรียกแต่เดิมว่า **วัดปลายดอน** ตั้งอยู่บนดอยกองมูทางทิศตะวันตกของตัวเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นปูชนียสถานคู่บ้านคู่เมืองที่สำคัญที่สุด ประกอบด้วย พระธาตุเจดีย์ ที่สวยงาม 2 องค์ พระเจดีย์องค์ใหญ่สร้างโดย "จองต่องสู่" เมื่อ พ.ศ. 2403 ส่วนพระมหาธาตุเจดีย์องค์เล็ก สร้างเมื่อง พ.ศ. 2471 โดย "พญาสิงหนาทราชา" เจ้าผู้ครองนครแม่ฮ่องสอนคนแรก จากวัดพระธาตุดอยกองมู สามารถมองเห็นภูมิประเทศและสภาพตัวเมืองแม่ฮ่องสอนได้อย่างชัดเจนและสวยงามมาก ปัจจุบันมีถนนลาดยางขึ้นสู่พระธาตุดอยกองมูเป็นระยะทางราว 3 กิโลเมตร วัดนี้มีงานเทศกาลประจำปีหลายงาน เช่น ในวันปีใหม่ วันสงกรานต์ โดยเฉพาะในวันออกพรรษาจะมีการตักบาตรดาวดึงษ์หรือตักบาตรเทโวด้วย

วัดหัวเวียง หรือ วัดกลางเมือง เป็นวัดที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง และเป็นที่ประดิษฐานของพระเจ้าพลาละแข่ง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องประจำเมืองที่งดงามมากมีประวัติว่าหล่อจำลองจาก "พระมหามุนี" ซึ่งเป็นเจ้าพลาละแข่งองค์จริง ณ เมืองมัณฑะเลย์ ประเทศพม่า โดยลุงจองโพหย่าเดินทางไปนิมนต์มา พระเจ้าพลาละแข่งองค์นี้ สร้างเป็นท่อน ๆ ทั้งหมด 9 ท่อน ล่องมาตามแม่น้ำปาย แล้วนำมาประกอบที่วัดพระนอนและนำมาประดิษฐานที่วัดหัวเวียง หรือวัดกลางเวียงกลางเมือง จนกระทั่งปัจจุบันนี้ชาวแม่ฮ่องสอนถือว่าเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืององค์หนึ่ง

วัดจองคำ เป็นวัดเก่าแก่สร้างเมื่อ พ.ศ. 2340 โดยช่างฝีมือชาวไทยใหญ่ที่มีศิลปะแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นศิลปะแบบไทยใหญ่ที่แปลกและงดงามมาก หลังคาวัดเป็นรูปปราสาทเพราะมีคติว่าปราสาทเป็นของสูงผู้ที่ประทับอยู่ในปราสาทควรจะเป็นพระมหากษัตริย์หรือตัวแทนพระศาสนา จึงเป็นที่ประดิษฐานของหลวงพ่อโต มีขนาดหน้าตักกว้าง 4.85 สร้างเมื่อง พ.ศ. 2477 โดยช่างฝีมือชาวพม่า และมีพระพุทธรูปขนาดใหญ่ซึ่งจำลองมาจากพระศรีศากยมุนี ที่วิหารวัดสุทัศน์ประดิษฐานไว้เป็นประธานของวัด

วัดจองกลาง ตั้งอยู่เคียงข้างกับวัดจองคำ ภายในวิหารมีแท่นภูเขาตั้งพระพุทธสิหิงค์จำลองปิดทองเหลืองอร่ามไปทั้งองค์ นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก เช่น ตุ๊กตาแกะสลักด้วยไม้

เป็นรูปคน และสัตว์เกี่ยวกับพระเวสสันดรชาดก ฝีมือแกะสลักของชาวพม่า จำนวน 33 ตัว ซึ่งนำมาจากพม่าตั้งแต่ พ.ศ. 2400 นอกจากนี้ ทางด้านจิตรกรรมยังมีภาพวาดบนแผ่นกระจกเรื่องพระเวสสันดรชาดกและภาพประวัติเจ้าชายสิทธัตถะ ตลอดจนภาพแสดงให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคนสมัยนั้นหลายภาพ มีคำบรรยายใต้ภาพเป็นภาษาพม่า และมีบันทึกบอกไว้ว่าเป็นฝีมือของชาวไทยจากมัณฑะเลย์

วัดพระนอน ตั้งอยู่บนเชิงดอยกองมู เป็นที่ประดิษฐานพระนอนองค์ใหญ่ สร้างด้วยศิลปะไทยใหญ่ และเป็นพระนอนองค์ขนาดยาว 12 เมตร ซึ่งมีพระพุทธลักษณะงดงามมาก ตามประวัติเล่าว่า พระนางเมี๊ยะ ภริยาของพญาสิงหนาทราชาเป็นผู้สร้างขึ้น ภายในบริเวณมีรูปปั้นสิงห์โตขนาดใหญ่ 2 ตัวเคียงข้างกัน อยู่ระหว่างทางที่จะขึ้นไปนมัสการพระธาตุกองมู เป็นสิงห์โตที่มีลักษณะงดงามและสมบูรณ์มาก สร้างโดยพระนางเมี๊ยะตัวหนึ่ง และโดยพญาสิงหนาทราชาตัวหนึ่ง ในบริเวณเดียวกันยังมีวัดอีก 2 วัด คือวัดม่อยต่อหรือวัดพระธาตุ และวัดก้าก่อ วัดก้าก่อนี้ยังมีตำราเป็นภาษาไทยใหญ่เกี่ยวกับประวัติไทยใหญ่กับเจ้าอโนรธามังช่อ ปัจจุบันได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดย พระมหาบุญรักษ์ สุปัญโย เจ้าอาวาสวัดก้าก่อ

เขื่อนผลิตไฟฟ้าพลังน้ำผาบ่อง อยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนไปทางทิศใต้ ประมาณ 12 กิโลเมตร ซึ่งเป็นเขื่อนกั้นลำน้ำแม่ละมาด และผลิตกระแสไฟฟ้า เพื่อใช้ในตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ในบริเวณตัวเขื่อนมีศาลาพักร้อน เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ และอากาศสบายมีลมพัดตลอดเวลา

บ่อน้ำร้อน ในเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีบ่อน้ำร้อนเจือปนแร่กำมะถัน 2 แห่ง คือ หมู่บ้านผาบ่อง และหมู่บ้านห้วยโป่ง ในบริเวณพื้นที่ 8 ไร่ และ 2 ไร่ ตามลำดับ เฉพาะที่บ่อน้ำร้อนผาบ่องมีการปรับปรุงให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจอีกแห่งหนึ่ง

วนอุทยานถ้ำปลา ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยผา ตำบลห้วยผา ห่างจากตัวเมืองประมาณ 17 กิโลเมตร สามารถเดินทางไปชมได้ทุกฤดูกาล บริเวณโดยรอบเป็นลำธารและป่าเขา ถ้ำปลาตั้งอยู่บริเวณเชิงเขามีลักษณะเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่ กว้างประมาณ 2 เมตร ลึก 1.50 เมตร ภายในแอ่งน้ำมีน้ำไหลออกจากถ้ำใต้ภูเขาอยู่ตลอดเวลา และมีปลาตัวโต ๆ อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เรียกชื่อว่า ปลามุง หรือปลาดัง หรือ ปลาพลวง เป็นปลามีเกล็ดขนาดใหญ่ในวงศ์เดียวกับปลาคาร์ฟ และถึงแม้จะมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่มีใครกล้าทำอันตรายเนื่องจากมีความเชื่อว่าเป็นปลาเจ้า หากใครนำมารับประทานแล้ว จะต้องมีอันเป็นไป ปัจจุบันบริเวณวนอุทยานถ้ำปลาได้รับการปรับปรุงให้เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจสำหรับชาวเมืองและนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมอีกด้วย

วนอุทยานน้ำตกผาเสื่อ ตั้งอยู่ในเขตตำบลหมอกจำแป่ ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ตามเส้นทางสู่อำเภอปาย เป็นระยะทาง 18 กิโลเมตร และแยกไปตามทางขึ้นสู่พระตำหนักปางตอง น้ำตกแห่งนี้ไหลลงมาจากน้ำตกแม่สะงา ในพม่า มี 6 ชั้น ชั้นบนสุดอยู่ในป่าลึกเข้าไป ใช้เวลาเดินประมาณ 1 ชั่วโมง คือ น้ำตกแม่สะงากลาง ถัดออกมาเป็นชั้นผายาว ผาลาด ผาเสื่อ ผาตั้ง ผาฮ่อม ชั้นที่คนนิยมเที่ยวมากที่สุด คือ ผาเสื่อ ซึ่งมีน้ำตกลงมากระทบแผ่นหินกระเด็นเป็นฝอย และสองข้างน้ำตกมีแผ่นหินลักษณะคล้ายเสื่อปูลาดอยู่เป็นจำนวนมาก น้ำตกนี้มีขนาดใหญ่และน้ำมากตลอดปี น้ำมากที่สุดในช่วงเดือนสิงหาคม-กันยายน

บ้านน้ำเพียงดิน อยู่ในเขตตำบลผาบ่อง เป็นสถานที่พักผ่อนที่นักท่องเที่ยวนิยมล่องเรือตามน้ำไป จากบ้านห้วยเดื่อ ไปจนถึงบ้านน้ำเพียงดิน โดยเรือหางยาว ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ตลอดเส้นทางที่ล่องเรือไปตาม ลำน้ำจะผ่านระลอกน้ำที่ลดระดับลดหลั่นไป คล้ายธารน้ำตก นับเป็นทัศนียภาพที่งามจับตา ที่จุดนี้สามารถเยี่ยมชมกระเหรี่ยงคอยาว เผ่าปะต่อง และนอกจากนี้ ยังสามารถชมได้ที่บ้านในสอย ซึ่งห่างจาก ตัวอำเภอเมืองราว 40 กม. ติดชายแดนไทย-พม่า

พระตำหนักปางตอง อยู่ในเขตตำบลหมอกจำแป่ สามารถเดินทางไปโดยใช้เส้นทางสายห้วยขาน-บ้านนาป่าแปก ซึ่งเป็นทางขึ้นเขาตลอดเวลา ตัวเรือนประทับแรมตั้งอยู่บนยอดเขาสูงที่บ้านปางตอง ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงปางตอง มีทิวทัศน์บริเวณสองข้างทางที่สวยงาม ทางรถยนต์เข้าถึงและสามารถเดินทางไปสู่หมู่บ้านแม้วนาป่าแปก ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าแม้วที่สุขสงบและน่ารักมาก เลยต่อจากหมุ่บ้านแม้วนี้ก็จะสามารถไปถึงหมู่บ้านแม่ออ

ซึ่งเป็นหมู่บ้านชายแดนไทย พม่า และมีกองกำลังพล 93 ตั้งอยู่ เป็นบริเวณที่สูงอากาศเย็น และมีทิวทัศน์ที่น่าชมยิ่ง

เรือนประทับแรมโป่งแดง อยู่ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศใต้ประมาณ 5 กิโลเมตร ตั้งอยู่ภายในศูนย์โครงการพัฒนาตามพระราชดำริท่าโป่งแดง ซึ่งทำการทดลองเพาะปลูกพืชผลไม้ต่าง ๆ และเลี้ยงหม่อนไหม แยกไปทางซ้ายมือประมาณ 2 กิโลเมตร มีเรือนประทับแรมสำหรับเสด็จประทับ และพักผ่อนพระอิริยาบถ ตัวเรือนประทับแรมตั้งอยู่บนเนินเขาเล็ก ๆ ด้านหน้ามีแม่น้ำปายไหลผ่านรอบ ๆ เรือนประทับมีไม้ดอกไม้ประดับปลูกไว้อย่างสวยงาม บรรยากาศเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ

น้ำตกซูซ่า อยู่ในเขตบ้านสุยะ ตำบลห้วยผา เป็นน้ำตกที่ทะลุจากซอกเขาเป็นทางยาวประมาณ 100 เมตร ขนานกันไปกับลำน้ำ

หมู่บ้านแม้วไมโครเวฟ (บ้านยอดดอย) เป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่ามัง ที่มีความเป็นอยู่อย่างสงบเรียบง่าย อาศัยอยู่บนดอยสูงกว่าระดับน้ำทะเล 1,000 เมตร ความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัดของพวกเขา จึงทำให้เป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางไปสัมผัส การเดินทางจากแม่ฮ่องสอนไปหมู่บ้านป่าลาน 32 กม. (เส้นทางแม่ฮ่องสอน-ขุนยวม) และเลี้ยวซ้ายขึ้นหมู่บ้าน ซึ่งเป็นทางสูงชันอีก ราว 8 กม.

กิ่งอำเภอปางมะผ้า

วนอุทยานถ้ำน้ำลอด ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 บ้านถ้ำลอด ตำบลสบป่อง กิ่งอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นแหล่งโบราณคดีสำคัญ ภายในถ้ำหลายแห่ง อาทิ ถ้ำแสนปม ถ้ำผีแมน มีการค้นพบภาชนะเครื่องปั้นดินเผา และโลงศพ ที่ทำจากไม้สัก บรรจุอยู่ในคูหาถ้ำเป็นจำนวนมาก

การเดินทาง จากชียงใหม่ใช้เส้นทางหมายเลข 107 (เชียงใหม่-ฝาง) ประมาณ 38 กิโลเมตร ถึงทางแยกแม่มาลัย อำเภอแม่แตง มีทางแยกซ้ายมือไปตามทางหลวง 1095 (แม่มาลัย-แม่ฮ่องสอน) ประมาณ 112 กิโลเมตร ถึงอำเภอปาย จากอำเภอปายถึงบ้านสบป่อง ตำบลสบป่อง กิ่งอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากบ้านสบป่องไปตามทางลูกรังสาย สบป่อง-บ้านถ้ำลอด อีกประมาณ 8 กิโลเมตร จะถึงที่ทำการวนอุทยานถ้ำน้ำลอด กรมป่าไม้ แล้วเดินเข้าไปอีกประมาณ 300 เมตร จะถึงลำน้ำราง ที่ไหลผ่านเข้าไปในบริเวณถ้ำน้ำลอด ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งโบราณคดี

อำเภอปาย

วัดกลาง อยู่ในตำบลเวียงใต้ ภายในวัดมีพระเจดีย์องค์ใหญ่ศิลปะไทยใหญ่แท้ประดิษฐานอยู่กลางลานวัด มีเจดีย์ทรงมอญรายล้อมโดยรอบ ใต้เจดีย์ทำเป็นซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปประจำวัน เหนือฐานเจดีย์องค์ใหญ่ทำเป็นมณฑปยอดมงกุฎ

วัดน้ำฮู อยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลเวียงใต้ ห่างจากตัวอำเภอไปทางทิศตะวันตกประมาณ 3 กิโลเมตร เป็นที่ประดิษฐานของเจ้าพ่ออุ่นเมือง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ทำด้วยโลหะทองสัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง 28 นิ้ว สูง 30 นิ้ว พระพุทธรูปองค์นี้พระเศียรกลางส่วนบนเปิดปิดได้และมีน้ำขังอยู่ เป็นพระพุทธรูปสิงห์สาม อายุประมาณ 500 ปี เมื่อ พ.ศ 2515 มีพระธุดงค์จากอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ไปนมัสการ และสงสัยว่าข้างในพระจะมีน้ำจึงเปิดพบว่ามีน้ำจริง ๆ ข่าวนี้แพร่ออกไปก็มีผู้คนหลั่งไหลมาขอน้ำไปสักการะ พอน้ำในพระเศียร หมดก็มีน้ำไหลออกมาอีกในลักษณะซึมออกมาตลอดเวลา

น้ำตกหมอแปง อยู่หมู่ที่ 4 บ้านหมอแปง ต.แม่นาเติง เดินทางโดยรถยนต์ได้สะดวก และมีชาวเขาเผ่ามูเซอแดงอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง บริเวณรอบน้ำตกมีป่ายางร่มรื่น อยู่ห่างจากตัวอำเภอปายประมาณ 8-9 กิโลเมตร ใกล้กับน้ำหมอแปงเป็นน้ำตกม่วงสร้อยแต่ทางเข้ายังไม่สะดวก

น้ำตกแม่เย็น อยู่ที่บ้านแม่เย็น ตำบลแม่ฮี้ ห่างจากอำเภอปาย ประมาณ 7 กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาดสูง 3 ชั้น และสวยงามที่สุดของอำเภอ การคมนาคมโดยการเดินเท้าใช้เวลา 3-5 ชั่วโมง

กองแลน อยู่ในเขตบ้านร้องแหย่ง ห่างจากอำเภอประมาณ 7 กิโลเมตร ลักษณะเป็นหน้าผาสูงที่ถูกกัดเซาะ (คล้ายแพะเมืองผี จังหวัดแพร่) เป็นบริเวณกว้างประมาณ 5 ไร่ เศษ และอยู่ติดกับเส้นทางสายแม่มาลัย-ปาย สามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล

น้ำพุร้อนเมืองแปง อยู่บริเวณบ้านเมืองแปง ตำบลเมืองแปง เป็นบ่อน้ำพุร้อนขนาดใหญ่ ห่างจากอำเภอปายประมาณ 35 กิโลเมตร อุณหภูมิน้ำร้อนถึง 95 องศาเซลเซียส และพุ่งขึ้นเป็นระยะ ๆ

น้ำพุร้อนโป่งร้อน อยู่บริเวณบ้านโป่งร้อน ตำบลแม่ฮี้ เป็นน้ำพุร้อนที่ไหลมาจากใต้ดิน ห่างจากอำเภอปายประมาณ 12 กิโลเมตร อุณหภูมิน้ำร้อนจัด สามารถเดินทางเข้าท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล

หมู่บ้านกะเหรี่ยงแม่ปิง อยู่ที่หมู่ที่ 4 ตำบลแม่ฮี้ ชาวบ้านเผ่านี้มีภาษาเขียนของตนเอง และมีความเจริญด้านอารยธรรมสูง การคมนาคมสามารถเดินทางได้โดยรถยนต์

เจดีย์พระธาตุแม่เย็น อยู่ที่บ้านแม่เย็น ตำบลแม่ฮี้ เป็นเจดีย์ที่สร้างสมัยใดไม่ปรากฏ ตั้งอยู่บนเนินสูง และเมื่อขึ้นไปนมัสการองค์พระธาตุแม่เย็น จะมองเห็นทิวทัศน์ของอำเภอปายโดยทั่วถึง เป็นจุดสังเกตของผู้โดยสารเครื่องบินว่าเป็นเขตอำเภอปายแล้ว

ห้วยจอกหลวง เป็นแหล่งอนุรักษ์ต้นน้ำห้วยจอกหลวง อยู่บริเวณป่าแม่ยะ ตำบลแม่ฮี้ มีการปลูกไม้ดอกไม้หนาวหลายชนิด และออกดอกในฤดูหนาว ตั้งอยู่บนภูเขาและมีทิวทัศน์สวยงามมาก อยู่ห่างจากอำเภอปายประมาณ 43 กิโลเมตร ฤดูที่เหมาะแก่การท่องเที่ยวคือ ฤดูหนาว

ห้วยน้ำดัง ตั้งอยู่ที่หมู่ 7 ตำบลเวียงเหนือ ติดต่อกับเขตอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นที่ตั้งของโครงการพัฒนาต้นน้ำของกรมป่าไม้ มีการปลูกพืชทดแทนฝิ่นไม้ดอกเมืองหนาว เป็นที่ตั้งสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม และอยู่ห่างจากอำเภอ ประมาณ 40 กิโลเมตร สามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล และมีบ้านพักของกรมป่าไม้สำหรับบริการนักท่องเที่ยวด้วย สอบถามรายละเอียดได้ที่ อุทยานแห่งชาติกรมป่าไม้ โทร. 5790529

อำเภอขุนยวม

วัดต่อแพ เป็นวัดเก่าแก่ ตั้งอยู่ที่บ้านต่อแพ ตำบลแม่เงา ห่างจากตลาดขุนยวมประมาณ 7 กิโลเมตร อยู่ทางฝั่งขวาของลำน้ำยวม มีวิหารขนาดใหญ่แบบพม่า สร้างอย่างวิจิตรสวยงามมาก นอกจากนี้ยังมีเจดีย์ทรงมอญอีกด้วย ตามประวัติเล่าว่าบริเวณนี้แต่เดิมเคยเป็นที่พักและรวมไม้ซุง นักต่อแพเหล่านี้ได้พร้อมใจกันสร้างวัดขึ้นมาแล้วให้ชื่อว่า "วัดต่อแพ"

อุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุริน อยู่ในเขตบ้านแม่สุริน ห่างจากอำเภอประมาณ 50 กิโลเมตร เป็นน้ำตกที่สวยงามมาก กล่าวกันว่าอาจเป็นน้ำตกที่สูงที่สุดในประเทศไทย มีลักษณะเป็นน้ำตกชั้นเดียว ไหลจากหน้าผาลงไปสู่หุบเขาเบื้องล่าง สูงประมาณ 100 เมตร สามารถไปถึงได้โดยการเดินเท้า จึงเป็นที่ท้าทายแก่นักท่องเที่ยวที่นิยมการผจญภัยและเดินป่าเป็นอย่างมาก ควรเดินทางในฤดูแล้งเท่านั้น อุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุริน มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 247,875 ไร่ ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2524

ทุ่งบัวตอง ดอยแม่อูคอ อยู่เขตบ้านแม่สุริน ตำบลยวมน้อย มีพื้นที่ครอบคลุมเป็นเขากว้างขวางประมาณ 1,000 ไร่ อยู่ในความรับผิดชอบของโครงการพัฒนาป่าไม้ที่สูง หน่วยที่ 5 กองอนุรักษ์ฯ จำนวน 3 หลัง ดอกบัวตองที่นี่เมื่อบานพร้อม ๆ กันในช่วงเดือนตุลาคม-ธันวาคม จะแลเห็นเหลืองสะพรั่งทั้งภูเขา มีความสวยงามมาก

บ่อน้ำร้อนหนองแห้ง อยู่เขตบ้านหนองแห้ง ตำบลเมืองปอน ห่างจากอำเภอประมาณ 15 กิโลเมตร

อำเภอแม่ลาน้อย

ถ้ำแม่หุ อยู่เขตบ้านป่าหมาก ตำบลแม่ลาน้อย ห่างจากอำเภอไปทางทิศตะวันออกประมาณ 7 กิโลเมตร โดยมีทางแยกจากทางหลวงหมายเลข 108 ไปตามทางเข้าเหมืองแร่ เอส.พี.ไมน์นิ่ง ถ้ำนี้ลึกประมาณ 15 เมตร ภายในประกอบด้วยหินงอกหินย้อยที่สวยงามมาก

บ่อน้ำร้อนแม่หุ อยู่ในเขตตำบลแม่ลาน้อย ติด ๆ กับเหมืองแร่ เอส.พี.ไมน์นิ่ง ทางด้านฝั่งห้วยแม่หุเป็นบ่อน้ำร้อนที่มีความร้อนที่มีความร้อนสูงมาก สามารถต้มไข่ให้สุกได้

น้ำตกดาวดึงส์ อยู่ในเขตบ้านทุ่งรวงทอง ตำบลแม่ลาน้อย ห่างอำเภอประมาณ 6 กิโลเมตร เป็นน้ำตกที่สวยงามแห่งหนึ่ง

หมู่บ้านละว้า (ลัวะ) แม่ละอูบ ตำบลห้วยห้อม เป็นหมู่บ้านเขตติดต่อระหว่างอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอแม่สะเรียง มีลักษณะวัฒนธรรมการสร้างที่อยู่อาศัย การแต่งกาย และอุปนิสัยแตกต่างไปจากชาวไทยภูเขาเผ่าอื่น ๆ และโดยที่ตั้งอยู่บนดอยสูง ซึ่งมีทิวทัศน์ที่สวยงาม การคมนาคมห่างจากอำเภอ 32 กิโลเมตร และสะดวก จึงเป็นที่แปลกตาแปลกใจนักท่องเที่ยวอย่างมาก

บ้านกะเหรี่ยงห้วยห้อม ห่างจากบ้านละอูบ ประมาณ 4 กิโลเมตร ราษฎรเคร่งครัดในศาสนาและสุภาพอ่อนโยน เป็นหมู่บ้านที่ตั้งศูนย์พัฒนาชาวเขา ราษฎรจึงได้รับการพัฒนาให้สามารถทำผ้าจากขนแกะ การปลูกไม้ผลเมืองหนาว และอื่น ๆ จึงเป็นหมู่บ้านตัวอย่างของชาวเขาโดยทั่วไปได้เป็นอย่างดี

บ้านกะเหรี่ยงแม้สะกั๊วะ อยู่ในเขตตำบลท่าผาปุ้ม ห่างจากอำเภอประมาณ 13 กิโลเมตร ปลูกบ้านเรือนแถบเชิงเขาแปลกตามาก ในฤดูแล้งจะมองเห็นภาพดอกไม้ป่าเป็นสีส้ม สวยงามมาก มีแหล่งน้ำตกใกล้หมู่บ้านใช้เป็นที่พักผ่อนได้เป็นอย่างดี ราษฎรหมู่บ้านนี้ยังคงความเคยชินธรรมชาติ และลักษณะชาวเขาดั้งเดิมไว้และไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนัก

อำเภอแม่สะเรียง

วัดกิตติวงศ์ ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาลแม่สะเรียง เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสรีริกธาตุที่พระครูกิตตกนำมาจากวัดศรีสุรรณ จังหวัดเชียงใหม่ และยังเป็นที่พระคัมภีร์โบราณ ค้นพบในถ้ำผาแดง ริมฝั่งแม่น้ำสาละวิน เมื่อ พ.ศ 2511 จารึกประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของล้านนากับพม่า

ทุ่งดอกบัวตอง ดอยแม่เหาะ อยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ตรงหลักกิโลเมตรที่ 84 เขตตำบลแม่เหาะ เป็นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดแม่ฮ่องสอน ริมทางในช่วงนี้มีภูมิประเทศที่งดงามของภูเขา และทุ่งดอกบัวตองที่ตระการตาและเบ่งบานสะพรั่งในเดือนตุลาคม–ธันวาคม

บ้านกะเหรี่ยงพะมะลอ เป็นบ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงอยู่ในเขตตำบลบ้านกาศ ห่างจากตลาดแม่สะเรียงประมาณ 3 กิโลเมตร ชาวบ้านมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ มีการทอผ้าและทำสิ่งประดิษฐ์ของเผ่าไว้จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวอีกด้วย

พระธาตุจอมมอญ อยู่ที่หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านกาศ เป็นปูชนียสถานที่มีลักษณะเป็นเจดีย์เก่าแก่ ถือกันว่าเป็นพระธาตุศักดิ์สิทธิ์และมีงานฉลองในเดือนกรกฎาคมของทุกปี

ถ้ำเง้า อยู่ที่หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านกาศ ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประดิษฐานอยู่ ระยะทางห่างจากอำเภอประมาณ 4 กิโลเมตร

อำเภอสบเมย

แม่สามแลบ แม่สามแลบเป็นชื่อของหมู่บ้าน ตั้งอยู่ริมแม่น้ำสาละวิน หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า แม่น้ำคง อยู่ในเขตตำบลสบเมยห่างจากตัวอำเภอสบเมยประมาณ 62 กิโลเมตร ตามเส้นทางหมายเลข 1086 เป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวนิยมไปล่องเรือตามลำน้ำสาละวิน ซึ่งมีลักษณะเป็นหุบเขาสูงชัน ฝั่งตรงข้ามเป็นเขตพม่า บางช่วงมีหาดทรายขาวสะอาด ช่วงที่นิยมล่องคือช่วงแม่สามแลบถึงสบเมย ซึ่งเป็นจุดที่แม่น้ำเมยไหลมาบรรจบกับแม่น้ำสาละวิน และช่วงแม่สามแลบถึงอำเภอท่าสองยางจังหวัดตาก

หมู่บ้านสวยงามบ้านแม่สามาหลวง อยู่เขตตำบลสบเมย เป็นหมู่บ้านชาวเขาที่ตั้งอยู่กลางหุบเขา ซึ่งราษฎรอยู่ร่วมกันอย่างสงบ ระยะทางจากที่ตั้งอำเภอสบเมยถึงหมู่บ้านประมาณ 32

กิโลเมตร เป็นทางรถยนต์ 27 กิโลเมตร และเดินทางเท้าประมาณ 5 กิโลเมตร

ล่องแก่งแม่เงา บ้านแม่เงา ตำบลแม่สวด เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่เหมาะสมสำหรับล่องแพเพื่อผจญภัยอย่างแท้จริง สภาพสองฝั่งยังคงเป็นธรรมชาติที่คงสภาพที่ดีเยี่ยม นอกจากนี้ยังเหมาะแก่นักท่องเที่ยวที่ชอบกีฬาตกปลาด้วย ระยะทางจากอำเภอทั้งทางรถยนต์รวมกับทางน้ำถึงบ้านสบอุมโล๊ะ ประมาณ 35 กิโลเมตร

น้ำตกแม่ริด อยู่ในเขตหมู่ที่ 1 ตำบลกองก๋อย เป็นน้ำตกขนาดกลาง ที่ยังคงสภาพธรรมชาติไว้ครบถ้วน มีความสวยงามพอสมควร และมีน้ำไหลตลอดปี ระยะทางประมาณ 58 กิโลเมตร โดยทางรถยนต์และเดินเท้า ประมาณ 3 กิโลเมตร

การล่องแพแม่น้ำปาย

แม่น้ำปายเป็นแม่น้ำที่ใหญ่และยาวที่สุดของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เกิดจากทิวเขาถนนธงชัยและทิวเขาแดนลาว ในเขตอำเภอปาย แล้วไหลมาทางทิศใต้ผ่านอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ไปบรรจบกับแม่น้ำสาละวิน (แม่น้ำคง) ในเขตรัฐคะยา สหภาพ พม่า มีความยาวประมาณ 180 กิโลแมตร ท้องน้ำมีลักษณะเป็นกรวด ทราย และในฤดูแล้งน้ำลึกประมาณ 1 เมตร ตลอดลำน้ำปายนี้มีช่วง ที่สามารถล่องแพได้ 3 ช่วงด้วยกันคือ

1. **ช่วงต้นลำน้ำปายถึงอำเภอปาย** เริ่มต้นที่ห้วยช้างหรือห้วยช้างแก้ว ห่างจากอำเภอปายตามระยะทางรถยนต์ประมาณ 16 กิโลเมตร ตามทางลำลองที่มุ่งสู่บ้านเวียงเหนือและบ้านศาลาเมืองน้อย แล้วเริ่มล่องลำน้ำปายใช้เวลาประมาณ 8 ชั่วโมง ถึงสะพานเวียงเหนือหรือบ้านจอมพลใกล้ตัวอำเภอปาย

การล่องแพสายนี้ควรใช้เวลาอย่างน้อยที่สุด 1 วันเต็ม โดยต้องพักแรมในคืนก่อนการเดินทางหลังจากการล่องแพแล้วอีก 1 คืน ตามรายการที่เหมาะสมดังนี้ :

วันแรก : 08.00-12.00 น. - เดินทางจากเชียงใหม่โดยรถประจำทางสายเชียงใหม่-ปาย และพักรับประทานอาหารเที่ยงที่อำเภอปาย

12.00-15.00 น. - เดินทางจากปาย-ห้วยช้างเผ่าหรือห้วยช้างแก้ว โดยรถยนต์เล็กท้องถิ่น และเดินทางเท้าประมาณ 1 นาทีถึงลำน้ำปาย

15.30-17.30 น. - เริ่มล่องแพ 2 ชั่วโมง แล้วเข้าฝั่งตั้งแคมป์พักริมลำน้ำปาย

วันที่สอง : 08.30-12.30 น. - ล่องแพต่อจนเข้าเขตอำเภอปาย ขึ้นบกที่บ้านจอมพล หรือสะพานเวียงเหนือ รถท้องถิ่นเข้าอำเภอ รับประทานอาหารเที่ยง

13.00-17.30 น. - เดินทางกลับเข้าเชียงใหม่โดยรถประจำทาง

2. **ช่วงจากอำเภอปายถึงตัวเมืองแม่ฮ่องสอน** เริ่มต้นที่บ้านหมอแปง ห่างจากอำเภอปายโดยทางรถยนต์ ประมาณ 30 กิโลเมตร ระยะทางการล่องแพทั้งหมดประมาณ 70 กิโลเมตร และต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า 5 วัน กว่าจะล่องถึงบ้านปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และต้องใช้แพถึง 2 ชุด เนื่องจากช่วงกลางของแม่น้ำปายมีจุดหนึ่งที่เป็นโตรกธาระดับน้ำต่างกัน คล้ายกับเป็นน้ำตกซึ่งไม่สามารถล่องแพผ่านได้ ต้องขึ้นฝั่งข้ามเขาไปขึ้นแพชุดใหม่ และล่องต่อ รายละเอียดการล่องแพช่วงนี้ ควรติดต่อขอทราบจากนายอำเภอปาย ที่ว่าการอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. **ช่วงอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนถึงเขตชายแดนไทย-พม่า** เริ่มต้นจากบ้านห้วยเดื่อ ตำบลผาบ่อง ซึ่งห่างจากตัวอำเภอเมืองประมาณ 8 กิโลเมตร และล่องถึงบ้านน้ำเพียงดินซึ่งเป็นเขตติดต่อแดนระหว่างไทยกับพม่า ปกติแล้วในช่วงนี้นิยมนั่งเรือหางยาวมากกว่าล่องแพ การติดต่อเรือหางยาวและที่พักในช่วงนี้ อาจติดต่อโดยตรงกับ "แม่ฮ่องสอนรีสอร์ท" เลขที่ 24 บ้านห้วยเดื่อ ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน และจากจุดนี้ผู้นิยมล่องไพรด้วยการนั่งหลังช้าง อาจจะติดต่อได้จากที่เดียวกัน การล่องเรือในช่วงนี้เป็นที่นิยมกันมากในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจาก

ทิวทัศน์ของฝั่งแม่น้ำมีความสวยงาม และระดับน้ำก็ลดหลั่นกันตลอดทาง โดยใช้เวลาในการไป-กลับเพียง 2-3 ชั่วโมงเท่านั้น นอกจากนี้ ในกรณีที่ต้องการพักแรมด้วยการกางเต้นท์ก็อาจทำได้โดยขออนุญาตจากหัวหน้าด่านตำรวจที่น้ำเพียงดินเสียก่อน

การติดต่อล่องแพ

ช่วงที่เหมาะสมที่สุดได้แก่ช่วงเดือนตุลาคม-มีนาคม การติดต่อจ้างต่อแพคนต่อแพและจ้างรถยนต์โดยสาร ควรติดต่อล่วงหน้าไม่น้อยกว่าครึ่งเดือน โดยติดต่อผ่านเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ลุ่มน้ำปาย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อการล่องแพดังกล่าวกับบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้อีกด้วย

อาหารการกิน

แม้ว่าแม่ฮ่องสอนจะเป็นจังหวัดเล็ก ๆ และอยู่สุดเขตชายแดนไทย แต่เรื่องอาหารการกินก็มีความสะดวกสบายไม่แพ้จังหวัดอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นรสชาด และความหลากหลาย ในตัวเมืองแม่ฮ่องสอนเองมีทั้งร้านอาหารที่มีฝีมือลือชื่อ เช่น ร้านไข่มุก ร้านใบเฟิร์น เป็นต้น ก็เปิดบริการตั้งแต่เช้าตรู่ทุกวัน ในอำเภออื่นก็ไม่น้อยกว่าอำเภอเมืองนัก เช่น ที่อำเภอแม่สะเรียงก็มี ร้านอาหารอินทรา และ ทับทิมคอฟฟี่ช๊อป ร้านข้าวซอย และ ก๋วยเตี๋ยวเนื้อที่อำเภอปาย เป็นต้น

ร้านอาหารในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.	ร้านไข่มุก	71 ถ.ขุนลุมประพาส	โทร. 612092, 612385
2.	ร้านใบเฟิร์น	87 ถ.ขุนลุมประพาส	โทร. 611374
3.	ซันนี่ไนท์	ถ.ขุนลุมประพาส	โทร. 611159
4.	ใบหยกชาเลท์	90 ถ.ขุนลุมประพาส	โทร. 611486, 611536
5.	ร้านนครปฐม	ถ.ขุนลุมประพาส	
6.	ร้านน้องปอม	64 ถ.ขุนลุมประพาส	
7.	ร้านไผ่เงิน	70 ถ.สิงหนาทบำรุง	โทร. 611013
8.	ร้านอ้อมเขา	5/1 ถ.ประชาอุทิศ	โทร. 611457, 611719
9.	โจ๊กเสวย	ตลาดสดเทศบาล	โทร. 611020

10. ริมน้ำกลางดอยรีสอร์ท บ้านห้วยเดื่อ โทร. 611086
11. แม่ฮ่องสอนรีสอร์ท 24 บ้านห้วยเดื่อ โทร. 611406, 611504
12. ร้านครัวเครื่องเทศ 46 ถ.ชำนาญสถิตย์ โทร. 611394
13. ร้านลาบเป็ดอีสาน 14 ถ.มรรคสันติ โทร. 611777
14. ร้านเลคไซด์บาร์ แอนด์ เรสเตอร์รอง 2/3 ถ.ขุนลุมประพาส ซอย 3 โทร. 611779 (ติดกับหนองจองคำ)

ของที่ระลึก

ของที่ระลึกจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีทั้งประเภทของป่าหายาก อัญมณี ตลอดจนผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นเมืองต่าง ๆ เช่น น้ำผึ้งป่า ใบชา หมวกชาวไต (ชาวไทยใหญ่เรียกว่า "กุ๊ป") ซึ่งมีลักษณะเป็นหมวกปีกกว้างใบกลม ตรงกลางยอดแหลมเหมือนเจดีย์ มู่ลี่ทำจากไม้ไผ่ เสื่อทอไทยใหญ่ ผ้าซิ่นไหมลายฝีมือพม่า อัญมณี เช่น ทับทิม หยก และเครื่องใช้ประเภทเสื่อ ผ้าฝีมือกะเหรี่ยง ประเภทของขบเคี้ยว เช่น แป๊ะหล่อ เป็นต้น

ร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก

1. ศูนย์ศิลปาชีพพิเศษ 128 ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 611244 (ตุ๊กตา, ผ้าพื้นเมือง, จักสาน)
2. อัญญมณี 36 ถ.สิงหนาทบำรุง โทร. 612160 (ทับทิม, ยี่หร่า, พลอย, หยก)
3. ละออ 24 ถ.สิงหนาทบำรุง โทร. 611014 (ทับทิม, ยี่หร่า, เสื้อผ้าไทยใหญ่, หยก)
4. ทับทิม 88/2 ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 611314 (ทับทิม, ยี่หร่า, หยก, เสื้อผ้าไทยใหญ่)
5. จันทร์เงิน 54 ถ.ขุนลุมประพาส โทร. 611220, 611345 (ทับทิม, หยก)

งานประเพณี

ประเพณีปอยส่างลอง หรือ **ประเพณีบรรพชาสามเณร** ตามแบบฉบับของชาวไทยใหญ่ ซึ่งถือว่าการบรรพชาสามเณรได้กุศลแรงกว่าบวชพระ จึงมักจัดกันอย่างยิ่งใหญ่ ระหว่างเดือนมีนาคม เมษายน และพฤษภาคม เด็กที่จะบรรพชาเรียกว่า **"ส่างลอง"** เมื่อกำหนดจัดงาน ก็จะโกนผมแต่ไม่โกนคิ้ว (พระภิกษุพม่าไม่โกนคิ้ว) แล้วแต่งกายประดับประดาอย่างสวยงามด้วยเครื่องประดับอันมีค่า เช่น สวมสายสร้อย กำไล แหวน และใช้ผ้าโพกศีรษะแบบพม่า สวมถุงเท้ายาว นุ่งโสร่ง ทาแป้งขาว เขียนคิ้วทาปาก ทั้งนี้เชื่อกันว่าพระพุทธเจ้ามีฐานะเป็นกษัตริย์ยังสละกิเลสได้ การประดับประดาก็แสดงว่าผู้มีฐานะดี ก็สละกิเลสไปบวชได้เช่นกัน เมื่อถึงวันทำพิธีก็จะประดับประดาส่างลอง แล้วพาไปขี่ม้า ถ้าไม่มีม้าก็จะขี่คอคน ซึ่งเรียกว่า "พี่เลี้ยง หรือ "ตะแปส่างลอง" แล้วแห่ไปตามถนนสายต่าง ๆ มีกลดทอง หรือ "ทีคำ" แบบพม่ากั้นกันแดด

ปัจจุบัน ประเพณีนี้ได้มีการกำหนดรูปแบบให้เป็นการบรรพชาสามเณรแบบสามัคคี คือ จัดให้มีการบรรพชาส่างลองเป็นจำนวนมากในคราวเดียวกันทุกปี ในช่วงต้น ๆ เดือน เมษายน ของทุกปี ทำให้ประเพณีปอยส่างลองจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีความยิ่งใหญ่และงดงามเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งพากันเข้ามาร่วมงานดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

ประเพณีออกพรรษา หรือ **งานปอยเหลินสิบเอ็ด** ประเพณีนี้เป็นประเพณีที่ถือว่ามีความสำคัญมากสำหรับชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเมื่อย่างเข้าเดือน 11 ระหว่าง ขึ้น 13–14 ค่ำ จะมีงานตลาดนัดขายของกันทั้งวันทั้งคืน ประชาชนจะไปจับจ่ายซื้ออาหารและสิ่งของต่าง ๆ สำหรับไปทำบุญที่วัดในวันขึ้น 15 ค่ำ พอถึงวันรุ่งเช้าของวันขึ้น 15 ค่ำ จะมีการตักบาตรเทโวจากวัดพระธาตุดอยกองมูซึ่งตั้งอยู่บนดอนกองมูลงมาสู่วัดม่วยต่อ ซึ่งอยู่บริเวณเชิงเขา ทิวแถวของพระภิกษุสามเณรและประชาชนนับร้อยพัน ซึ่งเรียงรายสองข้างทางเดินลงจากวัดพระธาตุดอยกองมู เพื่อทำบุญตักบาตรแก่พระภิกษุสามเณร ท่ามกลางสายหมอกนั้น เป็นภาพที่งดงามบริสุทธิ์ตัดกับสีเขียวของต้นไม้ สามารถมองเห็นได้จากระยะทางไกล ตกตอนกลางคืนตามบ้านเรือนและวัดวาอารามต่าง ๆ จะมีการจุดประทีปโคมไฟสว่างไสว มีการแห่ "จองพารา" หรือ "ประสาทรับเสด็จพระพุทธเจ้า" ซึ่งตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงาม นอกจากนี้ยังมีการแสดงการละเล่นพื้นเมืองและมหรสพต่าง ๆ และ "หลู่เตนเหง" หรือ การแห่เทียนพันเล่มด้วย

งานประเพณีลอยกระทง ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนยี่ หรือทางเหนือเรียกว่า "ยี่เป็ง" จะมีงานประเพณีลอยกระทง โดยประชาชนจะจัดทำกระทงเล็ก ๆ ไปลอยตามแม่น้ำ มีการประกวดกระทงใหญ่ที่หนองจองคำ ซึ่งเป็นหนองสาธารณกลางเมือง มีการแสดงมหรสพรื่นเริง ตามบ้านเรือนของราษฎรจะมีการจุดประทีปโคมไฟสว่างไสว นอกจากนี้ ยังมีการลอยกระทงสวรรค์ โดยการนำกระทงที่จุดประทีปโคมไฟ แล้วผูกติดกับลูกโป่ง ลอยขึ้นไปในอากาศแลดูสว่างไสวไปทั่ว กล่าวกันว่า การลอยกระทงสวรรค์นี้มีขึ้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นแห่งแรก

งานเทศกาลดอกบัวตอง ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงกลางเดือนธันวาคมของทุก ๆ ปี บริเวณดอยแม่อูคอ อำเภอขุนยวม จะมีดอกบัวตองบานเหลืองอร่ามไปทั่วบริเวณขุนเขา อำเภอขุนยวมจะจัดเทศกาลดอกบัวตองให้นักท่องเที่ยวขึ้นไปชมความงามของดอกบัวตอง โดยทางอำเภอจะจัดเตรียมเต้นท์ที่พักบริการให้กับนักท่องเที่ยวที่ต้องการจะค้างคืนบริเวณดอยแม่อูคอ นอกจากนี้ในช่วงเวลาดังกล่าวยังมีอาหารและเครื่องดื่มบริการให้กับนักท่องเที่ยวด้วย

การละเล่นพื้นเมือง

การละเล่นพื้นเมืองของจังหวัด แม่ฮ่องสอนที่เป็นลักษณะเฉพาะของชาวไทยใหญ่ที่น่าสนใจได้แก่

1. **ก้า** เป็นการฟ้อนพื้นเมือง เรียกว่า ฟ้อนไต (ฟ้อนเงี้ยว) ลีลาการร่ายรำเร็วกว่าการฟ้อนเล็บหรือการฟ้อนเทียนของชาวเชียงใหม่ เครื่องประโคมส่วนใหญ่เป็นเครื่องตี เช่น กลองก้นยาว ฆ้อง ฉาบ

2. **รำโต** เป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชิดคล้ายสิงห์โตจีนปกติ ถ้าจะเล่นก็เมื่อมีงานหรือเทศกาลงานฉลองต่าง ๆ เช่น ต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองผู้มีเกียรติ

3. ก้าแลว หรือการฟ้อนดาบ ดาบเป็นอาวุธประจำตัวชาวไทยใหญ่ จึงมีการฝึกสอนกันมาแต่โบราณเกี่ยวกับการฟ้อนและการใช้ดาบ เพลงดาบนี้เป็นเพลงดาบที่มีลวดลายและลีลาแปลกที่น่าดูเป็นอย่างมาก

4. กิ่งกะหล่าหรือรำกินรี เป็นการฟ้อนรูปสัตว์ต่าง ๆ ได้แก่การฟ้อนนก ฟ้อนปลา ฟ้อนผีเสื้อยักษ์ ฟ้อนม้า ในการฟ้อนจะมีการประดิษฐรูปสัตว์ต่าง ๆ แล้วสวมทับคนฟ้อน

5. จ๊าดไต มีการละเล่นประเภทละครหรือลิเกร้องกลอนเป็นภาษาไทยใหญ่ เรื่องที่แสดงส่วนมากเอามาจากชาดกหรือตำนานทางพุทธศาสนา

ชาวพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าต่าง ๆ

จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย ชนพื้นเมืองหลายเผ่า ซึ่งมีประเพณีวัฒนธรรมแตกต่างกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่ฮ่องสอนมีชาวไทยภูเขา ชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ เกือบครึ่งหนึ่งของประชากรในจังหวัด ประกอบทั้งการคมนาคมยังล้าหลังอยู่ จึงทำให้ความเจริญต่าง ๆ เข้าไปไม่ถึง จึงยังคงสามารถคงความเป็นเอกลักษณ์ในขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาพูดเอาไว้ได้มากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย

ชาวพื้นเมืองและชาวไทยภูเขาในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่สำคัญมีดังนี้

1. ชาวไทยใหญ่ ถือเป็นชาวพื้นเมืองของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเดิมอพยพมาจากเมืองต่าง ๆ ในเขตรัฐฉานของพม่า ในปัจจุบันการแต่งกาย ชายนุ่งกางเกงจีน ใส่เสื้อแขนกระบอกแบบพม่า ผู้หญิงแต่งกายเหมือนหญิงพม่านุ่งผ้าซิ่นสีต่าง ๆ ใส่เสื้อทรงกระบอก ตัวสั้นแค่เอว ด้านหน้ากลัดกระดุมเฉียงทับไปทางซ้ายหรือขวา เกล้าผมทรงสูงทำเป็นมวยไว้ด้านหลัง แล้วใช้หวีประดับมุกหรือหวีทองคำเสียบปักที่ผม ภาษาที่ใช้เป็นภาษาไทยโบราณ สมัยกรุงสุโขทัย เป็นชาวพื้นเมืองที่เคร่งในศาสนามาก เมื่อถึงวันพระจะหยุดการประกอบอาชีพและกิจวัตรประจำวันแล้วไปวัด ศิลปหัตถกรรมและการรื่นเริงส่วนมากเลียนแบบจากพม่า

2. แม้วขาว และ แม้วลาย รูปร่างหน้าตาคล้ายคนจีน การแต่งกาย ชายนุ่งกางเกงจีนครึ่งแข้งสีดำ สวมเสื้อแขนกระบอกใส่หมวกจีนกลม ๆ หญิงนุ่งกระโปรงสั้นแค่เข่า จีบเป็นพวงกลมรอบตัว ใส่เสื้อป้ายแบบจีนใช้ผ้าโพกหัว ภาษาที่ใช้พูดและเขียนคล้ายคลึงภาษาจีน

3. ยางกะเลอ คือ กระเหรี่ยงแดง การแต่งกาย ชายนุ่งกางเกงจีน ใส่เสื้อทรงกระบอกยาวถึงก้น หญิงสวมเสื้อกระโปรงติดกันไม่มีแขน สีขาวยาวถึงข้อเท้า ตัวหลวม ๆ โดยมีประเพณีว่าเสื้อผ้าหญิงสาวจะมีรอยฉีกขาดไม่ได้ หากมีถือว่าไม่ใช่หญิงสาวบริสุทธิ์ สำหรับหญิงที่มีครอบครัวแล้วจะเปลี่ยนเป็นนุ่งซิ่นสีต่าง ๆ ส่วนมากนับถือศาสนาคริสต์และนับถือผีประจำเผ่า

4. มูเซอแดง การแต่งกาย หญิงสวมเสื้อผ้าแบบผู้หญิงไทยใหญ่ นุ่งผ้าซิ่นชายพกไว้ซ้ายมือยาวถึงข้อเท้า ไว้ผมมวย ชายแต่งกายแบบชาวไทยใหญ่ เสื้อสั้นแค่เอว

5. มูเซอดำ การแต่งกาย ชายนุ่งกางเกงดำ ใส่เสื้อแขนกระบอกสั้นแค่เอว หญิงนุ่งกางเกงดำใส่เสื้อแขนกระบอกผ่าอกตัวยาวถึงสะโพก โกนหัวไว้หางจุก ชาวพื้นเมืองเผ่านี้มีนิสัยมุทะลุดุร้ายกว่าทุกเผ่า

6. ลั้วะ การแต่งกาย ชายสวมเสื้อกางเกงแบบชาวไทยใหญ่ใช้ผ้าสีโพกหัว หญิงนุ่งผ้าซิ่นสั้นไม่เลือกสี เสื้อแบบพม่ายาวถึงก้น มีมากในเขตอำเภอแม่สะเรียงและอำเภอขุนยวม

การเดินทางโดยเครื่องบิน

บริษัทการบินไทย มีการบริการเที่ยวบินระหว่าง เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน ทุกวัน ๆ ละ 3 เที่ยว และจะเพิ่มเที่ยวบินเป็น 5 เที่ยวต่อวันในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว รายละเอียดเพิ่มเติมและสำรองที่นั่งติดต่อได้ที่ บริษัทการบินไทย โทร. 2800070, 2800080 หรือ 211044-7 (เชียงใหม่)

อัตราค่าโดยสาร

กรุงเทพฯ -	แม่ฮ่องสอน	1,865	บาท
กรุงเทพฯ -	เชียงใหม่	1,650	บาท
เชียงใหม่ -	แม่ฮ่องสอน	345	บาท

การสำรองที่นั่งและสอบถามรายละเอียด

กรุงเทพฯ	บริษัทการบินไทย จำกัด เลขที่ 6 ถ.หลานหลวง โทร.2800070, 2800080, 2800090
แม่ฮ่องสอน	บริษัทการบินไทย จำกัด เลขที่ 71 ถ.สิงหนาถบำรุง โทร. 611297, 611020
เชียงใหม่	บริษัท การบินไทยจำกัด เลขที่ 240 ถ.พระปกเกล้า โทร. 211044-7

การเดินทางสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยรถประจำทาง

เส้นทางสายเชียงใหม่-แม่สะเรียง-แม่ฮ่องสอน

รถออกจากสถานีขนส่งอาเขต วันละประมาณ 5 เที่ยว

รถธรรมดา	06.30, 08.00, 11.00
รถปรับอากาศ	09.00, 21.00

อัตราค่าโดยสาร

	รถธรรมดา	รถปรับอากาศ
เชียงใหม่-ฮอด	25	45
เชียงใหม่-แม่สะเรียง	59	106
เชียงใหม่-ขุมยวม	91	165
เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน	115	206

เส้นทางสายเชียงใหม่-ปาย-แม่ฮ่องสอน

รถออกจากขนส่งอาเขตเชียงใหม่ วันละ 5 เที่ยว

รถธรรมดา	07.30, 08.30, 10.30, 12.30
รถปรับอากาศ (รถตู้)	08.00

อัตราค่าโดยสาร

	รถธรรมดา	รถปรับอากาศ
เชียงใหม่-ปาย	45	75
เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน	81	150

หมายเหตุ อัตราค่าโดยสารและเวลารถออก อาจเปลี่ยนแปลงได้
สามารถสอบถามข้อมูลได้ที่ สถานีขนส่งอาเขต
โทร. (053) 242664

รายชื่อโรงแรมใน อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน

รหัสไปรษณีย์ อ.เมือง 58000 รหัสโทรศัพท์ทางไกล 053

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
1. อิมพีเรียลธาราแม่ฮ่องสอน	149 หมู่ 8 ต.ปางหมู อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611473, 611272 แฟกซ์ 611252	104	1,872 - 2,747	ร้านอาหาร คอฟฟี่ชอฟ ห้องประชุม สระว่ายน้ำ
2. ใบหยกชาเล่ย์	90 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611486, 611536 แฟกซ์ 611533	40	650-1,200	ร้านอาหาร คอฟฟี่ชอฟ ห้องประชุม 20-30 คน
3. เมธี	55 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612141	36	150-450	ร้านอาหาร
4. แม่ฮ่องสอนเม้าท์เท่นอินน์	122 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611309 แฟกซ์ 612248	80	400-600	
5. อ้อมเขา	5/1 ถ.ประชาอุทิศ ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611557, 611719	8	80-100	
6. ฮอลิเดย์อินน์	114/5-7 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611390, 612212 แฟกซ์ 611524	114	1,800-3,500	ร้านอาหาร คอฟฟี่ชอฟ ห้องประชุม สระว่ายน้ำ
7. แม่ฮ่องสอนริเวอร์ไซด์	165 หมู่ 3 ต.ผ่าบ่อง อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611504, 611406 แฟกซ์ 01-5100373	40	1,150	ร้านอาหาร สระว่ายน้ำ
8. พาโนรามา	54 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611757-62 แฟกซ์ 611790	36	800	ร้านอาหาร

รายชื่อรีสอร์ทใน จ.แม่ฮ่องสอน

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
1. โกลเด้นท์ปาย รีสอร์ท	285 หมู่ 1 ต.ปางหมู อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612265-66 แฟกซ์ 611523	30	1,200	ร้านอาหาร สระว่ายน้ำ
2. เฟิร์นริมธาร รีสอร์ท	87 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611374 แฟกซ์ 611377	10	750	
3. แม่ฮ่องสอนรีสอร์ท	24 หมู่ 3 ต.ผาบ่อง อ.เมือง แม่อ่องสอน โทร. 611406 แฟกซ์ 611504 สำนักงานเชียงใหม่ โทร. 251217-22	35	650-775	สระว่ายน้ำ ร้านอาหาร
4. ริมน้ำกลางดอยรีสอร์ท	108 หมู่ 3 ต.ผาบ่อง อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612142 แฟกซ์ 612086	39	400-750	ร้านอาหาร
5. อิงดอยรีสอร์ท	109/1 ถ.ขุนลุมประพาส ต.ปางหมู อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612074	12	250	
6. สามหมอกวิลล่า	28/1 ต.ท่าโป่งแดง อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611478	40	600-1,200	

รายชื่อเกสท์เฮ้าส์ใน อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
1. โกลเด้นท์ฮัท	253 ถ.มรรคสันติ ต.ปางหมู อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611662	15	150	
2. การ์เด้นท์เกสท์เฮ้าส์	44/1 ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทรง 611519	19	50-150	
3. จีน เกสท์เฮ้าส์	6 ถ.ประชาอุทิศ ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611662	9	40-350	
4. จันทร์เกสท์เฮ้าส์	49/2 ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611253, 611843 แฟกซ์ 611253	6	100	
5. ตุ๊กเกสท์เฮ้าส์	48 ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611303, 612082 แฟกซ์ 611303	6	100-300	
6. ทานตะวันเกสท์เฮ้าส์	81 ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611364	9	200	
7. บัวตองวิลล่า	131 หมู่ 8 ต.ปางหมู อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612201	39	300-400	

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
8. ปิยะเกสท์เฮ้าส์	1/1 ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611260	12	250-400	
9. เพ็ญพรเกสท์เฮ้าส์	16/1 ถ.ผดุงม่วยต่อ ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612577	10	250	
10. สวัสดีเฮ้าส์	18/1 ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 612023	6	50-80	
11. ฮอลิเดย์เกสเฮ้าส์	23 ถ.ประดิษฐ์จองคำ จ.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่องสอน โทร. 611478	5	80	
12. โจเกสเฮาส์	3 ซอยชำนาญสถิตย์ ต.จองคำ อ.เมือง แม่ฮ่งอสอน โทร. 612417	7	80-250	

รายชื่อโรงแรมใน อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน

รหัสไปรษณีย์ อ.แม่สะเรียง 58110

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
1. กมลสรโฮเต็ล	283 ถ.แม่สะเรียง ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน โทร. 681623, 681524 แฟกซ์ 681204	22	250-400	

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
2. มิตรอารีย์	158 ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681110, 681279	52	250-350	
3. เอกลักษ์	77/2 ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681426	13	120-350	
4. ชีวิวเกสท์เฮ้าส์	149/1 ต.แม่ดง อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681556	14	60-150	
5. แม่สะเรียงรีสอร์ท	183 หมู่ 1 ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681092	10	250	
6. มิตรอารีย์เกสท์เฮ้าส์	34 ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681109, 681280 แฟกซ์ 681280	68	120-350	
7. แม่สะเรียงเกสท์เฮ้าส์	1 ต.บ้านกาศ อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681203	16	80-100	
8. ริเวอร์ไซด์เกสท์เฮ้าส์	85/1 ต.บ้านกาศ อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681188, 681353	12 บังกาโล 6	60	
9. เรืองธาราเกสท์เฮ้าส์	147 หมู่ 2 ต.บ้านกาศ อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681107, 681509, 681633	14	250	
10. สาละวินอินน์	145/3 หมู่ 12 ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน โทร. 681052	6	150	

รายชื่อเกสท์เฮ้าส์และโรงแรมใน อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน

รหัสไปรษณีย์ อ.ขุนยวม 58140

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
1. ปีกไม้เกสท์เฮ้าส์	119/1 ต.ขุนยวม อ.ขุนยวม แม่ฮ่องสอน	3	70-150	
2. มิตรขุนยวม (โรงแรม)	115 ต.ขุนยวม อ.ขุนยวม แม่ฮ่องสอน โทร. 691057	17	50-120	
3. สวนแม่อูคอ	กม. 13 ถ.ขุนยวม-ดอยแม่อูคอ สถานที่ติดต่อ ร้านโมพี 131 ถ.ราษฎร์บูรณะ ต.ขุนยวม อ.ขุนยาม แม่ฮ่องสอน โทร. 691056, 691026	3	500, 1,000	

รายชื่อเกสท์เฮ้าส์และโรงแรมใน อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน

รหัสไปรษณีย์ อ.ปาย 58130

ชื่อ	สถานที่ตั้ง	จำนวนห้องพัก	อัตรา (บาท)	หมายเหตุ
1. จันทร์เกสท์เฮ้าส์	86 หมู่ 4 ต.เวียงใต้	6	50-150	
2. คิมเกสท์เฮ้าส์	อ.ปาย	-	30-40	
3. ปายอินเดอะสกาย	อ.ปาย	15	60-80	
4. ปายรีสอร์ท	86 บ้านป่าขาม ต.เวียงใต้	6	120	
5. เวียงปาย	26/4 ถ.รังสิยานนท์	15	80-100	
6. ริมปายคอทเทจ	14 หมู่ 3 ต.เวียงใต้ โทร. 699133	19	400-600	
7. โรงแรมวิวปาย	143 ต.เวียงใต้ โทร. 699174	50	300-500	

รายชื่อบริษัทนำเที่ยวในแม่ฮ่องสอน

ที่ได้รับการจดทะเบียนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ถึงเดือนพฤศจิกายน 2537)

อ.เมือง

1.	สิงห์ทราเวล	28 ถ.สิงหนาทบำรุง	โทร. 611523 แฟกซ์ 611523
2.	ดอนเอนเตอร์ไพรส์	2 ซอย 3 ถ.ขุนลุมประพาส	โทร. 612236 แฟกซ์ 611682
3.	หจก.เฟิร์นทราเวล เซนเตอร์	87 ถ.ขุนลุมประพาส	โทร. 612363, 611377 แฟกซ์ 611374
4.	จีนเฮาส์	6/1 ถ.ประชาอุทิศ	โทร. 611662
5.	จองคำเกสเฮาส์	7 หมู่ 1 ถ.อุดมชาวนิเวศน์	โทร. 611662
6.	แม่ฮ่องสอนเกสเฮาส์	295 ปางหมู อ.เมือง	โทร. 612510
7.	แม่ฮ่องสอนทราเวลเอเจนซี่	20 ถ.สิงหนาถบำรุง	โทร. 611621
8.	น้ำรินทร์ทัวร์	5/2 ซอย 3 ถ.ขุนลุมประพาส	โทร. 611857
9.	ปิ่นทองทัวร์	65 ถ.สิงหนาถบำรุง	โทร. 612132
10.	โรสการ์เดนท์	4/1 ถ.สิงหนาถบำรุง	โทร. 611577
11.	ซิงเกิลทราแวล	5/5 ถ.ขุนลุมประพาส	โทร. 612388 แฟกซ์ 612389
12.	เอส ที ซี ทัวร์	34 ถ.ขุนลุมประพาส	โทร. 612187
13.	ที เอ็น ทัวร์	65 ถ.สิงหนาถบำรุง	โทร. 612132
14.	บัดดี้ ทราเวล แอนด์เทรค	50/1 ถ.ขุนลุมประพาส	โทร.611354

กิ่งอำเภอปางมะผ้า

1.	เขมรินทร์ การ์เด้นท์	123/3 หมู่ 1 กิ่ง อ.ปางมะผ้า	โทร. -

สถานที่ราชการที่สำคัญ

1.	ศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอน ถ.ขุนลุมประพาส	โทร. 612156
2.	สถานีตำรวจภูธร จ.แม่ฮ่องสอน ถ.ขุนลุมประพาส	โทร. 611239
3.	โรงพยาบาลศรีสังวาลย์ ถ.สิงหนาทบำรุง	โทร. 611378
4.	ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ถ.ขุนลุมประพาส	โทร. 612079
5.	สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โทร. 611198
6.	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	โทร. 612157
7.	ตำรวจท่องเที่ยวแม่ฮ่องสอน ถ.สิงหนาทบำรุง	โทร. 611812 แฟกซ์ 611813
8.	อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน	โทร. 611357
9.	อำเภอแม่สะเรียง	โทร. 681232
10.	อำเภอขุนยวม	โทร. 691108
11.	อำเภอปาย	โทร. 699196
12.	อำเภอแม่ลาน้อย	โทร. 699196
13.	อำเภอสบเมย	โทร.
14.	กิ่งอำเภอปางมะผ้า	โทร.

ตัวอย่างรายการนำเที่ยวเชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน แบบ 3 วัน 2 คืน
(เส้นทาง เชียงใหม่-แม่มาลัย-ปาย-แม่ฮ่องสอน-แม่สะเรียง-ฮอด-เชียงใหม่)

วันที่ 1

07.00 น. - ออกเดินทางจากจังหวัดเชียงใหม่ (เส้นทางเชียงใหม่-แม่มาลัย-ปาย)

09.00 น. - แวะชมโป่งเดือดป่าแป๋ (น้ำพุร้อนป่าแป๋/เลี้ยวขวาจากเส้นทางแม่มาลัย-ปาย เข้าไปประมาณ 6 กิโลเมตร) และเดินเท้าไปโป่งเดือนอีกประมาณ 500 เมตร)

10.00 น. - ออกเดินทาง

11.00 น. - ถึงอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง
- ชมทัศนียภาพบนอุทยานห้วยน้ำดัง

11.30 น. - ออกเดินทาง

12.30 น. - ถึงอำเภอปาย
- แวะรับประทานอาหารกลางวัน
- ชมและนมัสการวัดกลาง

13.30 น. - ออกเดินทาง

14.30 น. - ถึงกิ่งอำเภอปางมะผ้า
- แวะชมวนอุทยานถ้ำน้ำลอด (เลี้ยวขวาที่กิ่ง อ.ปางมะผ้า เข้าไปประมาณ 8 กิโลเมตร)

15.00 น. - ออกเดินทาง

16.00 น. - ถึงจุดชมวิว
- ออกเดินทาง

17.00 น. - เดินทางถึงจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- เข้าที่พัก

วันที่ 2

07.00 น. - รับประทานอาหารเช้า

08.00 น. - ออกเดินทางไปท่าเรือบ้านห้วยเดื่อ (ราคาเรือไป-กลับ ลำละประมาณ 400-500 บาท นั่งได้ 6-8 คน)

08.45 น. - นั่งเรือหางยาว ชมทัศนียภาพตามลำน้ำปาย

09.30 น. - ถึงหมู่บ้านกระเหรี่ยงคอยาว (เผ่าปะด่อง)

11.30 น. - ออกเดินทางกลับตัวเมืองแม่ฮ่องสอน

12.20 น. - รับประทานอาหารกลางวัน
- พักผ่อนตามอัธยาศัย

14.00 น. - ออกเดินทางไปวนอุทยานถ้ำปลา

14.30 น. - ถึงวนอุทยานถ้ำปลา
- ชมปลามุงและทัศนียภาพบริเวณวนอุทยานถ้ำปลา

15.00 น. - ออกเดินทางกลับตัวเมืองแม่ฮ่องสอน

15.30 น. - ถึงวัดพระธาตุดอยกองมู
- ชมและนมัสการพระธาตุดอยกองมู

16.00 น. - ชมและนมัสการพระเจ้าพาราละแข่งที่วัดหัวเวียง/วัดจองคำ

17.00 น. - กลับที่พัก

วันที่ 3

06.30 น. - ชมตลาดเช้า (ตลาดสายหยุด)
- รับประทานอาหารเช้า (ที่ตลาดเช้า)

08.00 น. - กลับที่พัก
- ออกเดินทางกลับเชียงใหม่ (โดยเส้นทางแม่ฮ่องสอน-แม่สะเรียง-เชียงใหม่)

09.00 น. - ถึงจุดชมวิว
- แวะชมวิวข้างทาง

10.00 น. - ถึงอำเภอขุนยวม
- เดินทางขึ้นไปชมทุ่งดอกบัวตอง บนดอยแม่อูคอ (เฉพาะช่วงต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนธันวาคม)
- ออกเดินทาง

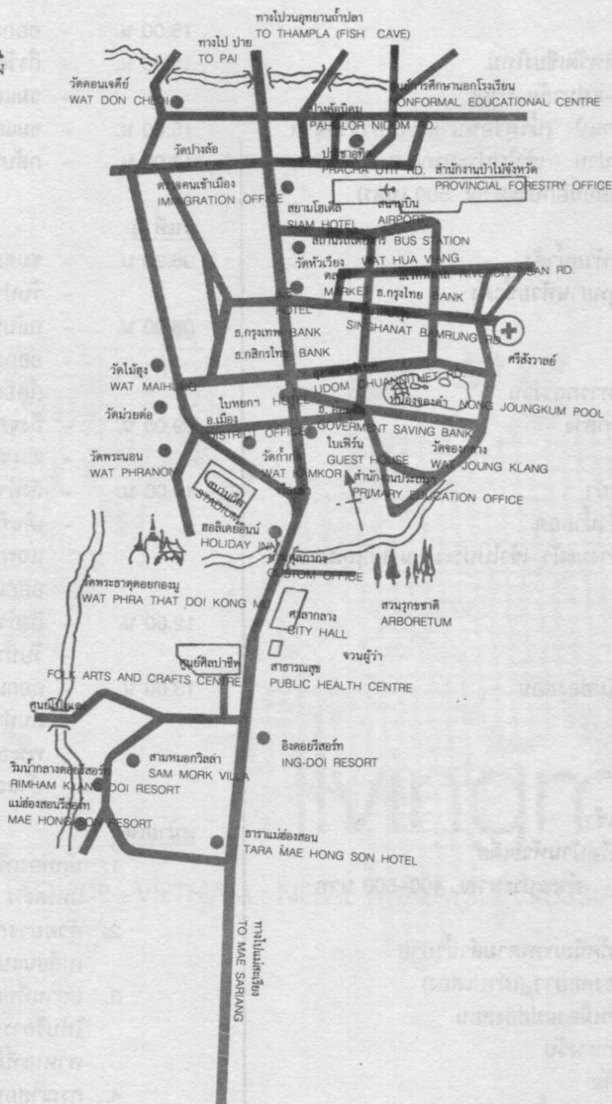
12.00 น. - ถึงอำเภอแม่สะเรียง
- รับประทานอาหารกลางวัน

13.00 น. - ออกเดินทางกลับจังหวัดเชียงใหม่ (ผ่าน อ.ฮอด, จอมทอง, สันป่าตอง, หางดง และระหว่างทางกลับอาจแวะนมัสการพระธาตุศรีจอมทอง ที่ อ.จอมทอง และหมู่บ้านแกะสลักบ้านถวาย ที่ อ.หางดง)

หมายเหตุ

1. นักท่องเที่ยวสามารถพักค้างคืนที่ อ.ปาย และแม่สะเรียง แห่งละ 1 คืนได้ เพราะมีที่พักบริการให้แก่นักท่องเที่ยว
2. ตัวอย่างกำหนดการนำเที่ยวและเวลาดังกล่าว สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมของนักท่องเที่ยว
3. สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งตามกำหนดการข้างต้นไม่สามารถให้บริการกับนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพาหนะที่มีผู้โดยสารเกิน 8 คน
4. กรุณาสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับกำหนดการเดินทางเพิ่มเติมได้ที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 1 (ททท.สำนักงานเชียงใหม่) โทร. (053) 248604, 248607 และ ที่ตำรวจท่องเที่ยวแม่ฮ่องสอน ถ.สิงหนาถบำรุง โทร. (053) 611812

แผนที่ตัวเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
CITY MAP OF MAE HONG SON

N

หมู่บ้านแม้วป่าแปก
MEO VILLAGE

พระตำหนักปางตอง
PANG TONG PALACE

1266

ถ้ำวัวสูญญตา *WUA CAVE*

ถ้ำลอด *LOT CAVE*

น้ำตกผาเสือ
PHA SUA WATERFALL

อ.ปาย
PAI

ไป จ.เชียงใหม่
TO CHIANG MAI

น้ำตกหมอแปลง
MHO PAENG WATERFALL

น้ำตกม่วงสร้อย
MUANG SROI WATERFALL

ถ้ำปลา
PLA CAVE

แม่ฮ่องสอน
MAE HONG SON

บ่อน้ำร้อน
HOT SPRING

เขื่อนพลังน้ำ
DAM

น้ำตกแม่สุรินทร์
MAE SURIN WATERFALL

อ.ขุนยวม
KHUM YUAM

108

น้ำตกดาวดึงส์
DAO DUNG WATERFALL

อ.แม่ลาน้อย
MAE LA NOI

1270

ไป จ.เชียงใหม่
TO CHIANG MAI

อ.แม่สะเรียง
MAE SARIANG

108

บ้านแม่สามแลบ
BAN MAE SAM LAEB

1194

กิ่ง อ.สบเมย
SOP MOEI

1085

แม่ฮ่องสอน
MAE HONG SON

พัฒนาคู่อนุรักษ์ พิทักษ์ท่องเที่ยวไทย
ท่องเที่ยวไทยจะวอดวาย ถ้าทำลายสิ่งแวดล้อม